

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XL. De Juventute & Senectute.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

enim est, maximam mercaturæ partem à junioribus Mercatoribus exerceri, *fœnore* sumptus *pecunius*; Unde si *Fœnerator* pecunias suas, vel exigat, vel non emittat, secutura necessario est magna mercaturæ clades. Secundum est, quod nisi prompta hæc à *Fœneratoribus pecuniarum* mutuatio hominum necessitatibus subveniret, in extremas angustias cito redigerentur: quandoquidem cogerentur res suas (sive bona mobilia fuerint, sive prædia) nimis vili pretio vendere: Itaque, ubi *Fœnus* rodit tantum, distractiones præpropere penitus absorberent. Nam quantum ad *Oppignorationes*, aut ea, quæ à *Iureconsultis* appellantur *Mortua vadia*, huic certe malo remedium vix exhibebunt: Siquidem aut ea profus non accipient homines sine *Fœnore*; aut si accipiant, solutione ad diem minime præstita, summo jure agent. Memini *Pecuniosum* quendam, virum durum, rure agentem, qui solebat dicere: *In malam crucem abeat ista fœneratio; Impedimento est quominus Pignorum & Obligationum pœnas exigere possimus.* Tertium & ultimum hoc est: Nugas meras dico, si quis existimet, Mutuationem pecuniarum facilem, non admissio *Fœnore*, fieri posse: Neque rursus quis animo comprehenderit, innumera quæ sequentur mala, si Contractus illi mutui dati & accepti convellantur. Itaque de abolendis profus *Usuris* sermones facere ineptum foret. Respub. omnes, pro diversa tamen ad *Sortem* ratione, eas tolerant, adeo ut opinio illa in *Utopiam* protinus releganda.

Dicamus jam de *Reformatione & Norma usurarum*. Quibus nimirum modis, *Incommoda* earum optime evitentur, *Commoda* retineantur. Patet jam, conferendo inter se *Commoda & Incommoda Usurarum*, quod modo fecimus, duo esse, quæ reconciliare oportet. Prius, ut retundantur dentes *Fœnoris*, ne nimium mordeat: Secundum, ut viris pecuniosis aperiatur via, qua ad pecunias Mercatoribus præstandum invitentur, ne *Commercium* intercidat aut languescat. Hoc autem fieri non potest, nisi in *Fœnore* duas Proportiones introducas; *Minorem & Majorem*. Si enim *Fœnus* ad unicam tantum Proportionem, camque minorem, redigas, mutuo accipientem aliquantulum lavabis; sed *Mercator pecunias* non facile reperiet. Atque insuper notandum est, Mercaturam, cum sit omnium maxime lucrosa, *Fœnus* ad proportionem bene magnam ferre posse; alios Contractus minime.

Ut his duabus intentionibus satisfiat, hac via insistere licet. Duæ sunt *Fœnoris* Proportiones: Prior omnibus permittatur; Posterior cum licentia, aliquibus tantum hominibus, & in aliquibus Reipublicæ locis, ubi mercatura fervet, concedatur. Primò igitur, (si nos audias) reducatur *Fœnus* ad partem vicefimumam *Sortis* pro Mutuatione in annum: Ea proportio Edicto promulgetur, ut libera sit omnibus. Pro ea accipienda, *Princeps* sive Respublica, multæ omni renunciet. Hoc ab obstructione aliqua generali, aut difficultate majore, Mutuationem conservabit. Hoc innumeris Mutuatoribus, ruri & alibi degentibus, solamini erit. Hoc magna ex parte prædiorum pretia adaugebit. Quandoquidem annuus valor prædiorum, hic apud nos in *Anglia* excedit illam *Fœnoris*, ad hanc Proportionem redacti,

quantum annuus valor sex librarum, excedit illum quinque tantum. Hoc denique, industrias hominum, ad utilia & lucrosa inventa acuet & excubabit; eo quod plurimi hujusmodi inventis potius se dedit, quam lucro tam exili, quale diximus, ex *Usuris*, acquiescere; præsertim cum lucro jampridem majori ex iisdem affuevissent. Secundò, certis quibusdam hominibus, commodandi Mercatoribus notis, & non aliis quibuscunque hominibus, Licentia concedatur: Hoc autem fiat, additis Cautionibus quæ sequuntur. Sit Proportio (etiam hæc de qua loquimur) illa paulo remissior, quam antea solvere solebant: Hoc pacto, universi, tam Mercatores, quam alii, reformatione hac recreabuntur. *Princeps* autem, sive Respub. exiguam aliquam Summam percipiat, pro *Licentia* singulis; reliquum lucri, *Fœneratori* cedat. Si enim lucrum *Fœneratoris* leviter tantum minuat, eam nullo modo à *fœnore* exercendo deterrebit: Exempli gratia; Si quis antea decem aut novem libras, pro *Sorte* centum librarum, quotannis accipere solebat: is etiam octo potius libris contentus erit, quam *Fœnratorem* exuet, aut certa cum incertis commutabit. Sint isti, quibus *Licentia* scilicet conceditur, numero minime definiti; Sed tamen ad Urbes aliquas, & Oppida quæ mercatura florent, restringantur: Ita enim, prætextu *Licentiarum*, opportunitatem non habebunt *Pecunias* aliorum pro suis commodandi; nec novem aut octo librarum Proportio, Licentia munita, generalem illam quinque librarum absorbebit: Nemo siquidem pecunias suas procul à se mittere, aut in manus ignotas concredere, præoptabit.

XL.

DE JUVENTUTE ET SENECTUTE.

Juvenis annis, poterit esse senex *horis*, si temporis *I*njacturam non rececit. Sed hoc raro contingit. Generaliter, *Juventus* similis est primis cogitationibus, quæ secundis sapientia cedunt. Etenim inest cogitationibus *Juventus* quædam non minus quam ætatis. Attamen inventio *Juvenum* vivacior est quam *Senum*: Atque imaginatioes in mentes eorum illabuntur melius, & veluti divinus. Ingenia præfervida, & quæ cupiditatibus violentis ac perturbationibus huc illuc impelluntur, non matura fiunt ad res gerendas, donec *Meridies* ætatis sui attigerint. Ut videre est in *Julio Cesare*, & *Septimio Severo*. De quorū posteriore dictum est: *Juventutem egre erroribus, imo furoribus plenam*: Qui tamen, in serie *Imperatorum* universa, fuit propemodum celeberrimus. Sed ingenia sedata & composita, etiam in *Juventute* florere possunt. Cujus rei exempla cernuntur, in *Augusto Cesare*, *Cosmo Duce Florentia*, *Gastone de Foix*, & aliis nonnullis. Ex altera parte calor & vivacitas, si in *Senectute* inveniantur, temperamentum optimum constituunt ad negotia, *Juvenes* ad inventendum magis idonei sunt, quam ad judicandum: & executione potius quam consiliis validi: & ad negotia nova melius adhibentur, quam ad consuetæ. Etenim experientia *Senum*, in iis quæ sub experientia eorum cadunt, eos dirigit: sed in rebus novis eos seducit. *Errores Juvenum* negotia sæpenuero pessundant: verum errores *Senum* non ultra fere procedunt, nisi ut plus fieri potuisset, aut citius, *Juvenis*, in rebus geren-

gerendis & tractandis, majora amplectuntur, quam comprehendere valeant; plura movent, quam componere rursus sciunt: ad fines advolant gradibus & mediis non Pene pensitatis; præcepta quædam absurde, persequuntur; in quæ calu incidunt: extrema remedia à principio usque tentant: denique quod terrores conduplicat, errores agnoscere, aut revocare, detrectant, similes equis male domitis, qui nec se sistere, nec vertere, volunt. Senes plus fati obijciunt, in consultationibus nimium morantur: pericula, plusquam expedit, reformidant, pœnitentia præpropera vacillant; atque negotia raro admodum ad periodum justam deducunt: fat putantes, mediocritate quadam successus frui. Bonum certe fuerit, in negotiis mixturam adhibere, & Senum & Juvenum: Illud enim in præsens utile erit, ut virtutes utriusque ætatis, defectus earum corrigant: Utile etiam futuro, ut Juvenes perdiscant, dum Senes moderentur: Postremo accidentia externa melius compscit, quia Senes auctoritate, Juvenes gratia & popularitate, possent. At in Moralibus Juventus fortasse primas tenebit, ut Senectus in Politicis. Ex Rabbis quispiam, super Textum illum: *Juvenes vestri videbunt visiones, & Senes vestri somnabunt somnia*: sic infert; Quod Juvenes propiore ad se aditu Deus dignatur, quam Senes: Quia Visio revelatio clarior & manifestior est, quam Somnium. Et sane, quanto quis magis de Mundo bibit, tanto plus toxico ejus inficitur: Tum Senectus, potius in facultatibus intellectus, quam in virtutibus voluntatis & affectuum, proficit. Sunt qui in Juventute admodum præcoces sunt, sed currentibus annis cito marcescunt, & deveniunt evanidi. Tales sunt: Primo qui ingenia nacti sunt fragilia, quorum acies facile retunditur: qualis fuit *Hermogenes Rhetor*, cujus Libri subtilissimi sunt, verum ipse paulo post stupidus evasit. Secundum genus eorum, quibus naturales quædam facultates in sunt, quæ magis Juventutem decent, quam Senectutem: qualis est Oratio fluens, & luxuriosa: quæ in Juvene laudatur; in Senes non item. Ita *Cicero* loquitur de *Hortensio*: *Idem manebat, neque idem decebat*: Tertium eorum, qui sub initiis nimium efferuntur, & magnanimitate præditi sunt, supra quam ætas præcocior ferre valeat: qualis fuit *Scipio Africanus*, de quo *Livius* ita prædicat: *Ultima primis cedebant*.

XLI.

DE PULCHRITUDINE.

Virtus, instar Gemmæ pretiosæ, optima est, sine ornamentis inserta. Atque profecto eadem præstat, in corpore decore, licet non delicato: quodque aspectus dignitatem potius præ se ferat, quam pulchritudinem. Neque fere reperies, eximie formosos virtutibus pollere: ac si Natura in hoc magis incubuisset, ut non turpiter erraret, quam ut aliquid excellens produceret. Itaque conversationibus apti sunt, at excelsos spiritus non gerunt: Et urbanitati potius student, quam virtuti. Sed hoc in omnibus non tenet. Siquidem *Augustus Cesar*, *Titus Vespasianus*, *Philippus Pulcher Rex Gallus*, *Edouardus Quartus Rex Anglia*, *Alcibiades Atheniensis*, *If-*

mael Persa, viri profusus magni fuerunt, & nihilominus *perpulchri*.

In Pulchritudine præfertur venustas colori: & decorus ac graciosus oris & corporis motus ipsi venustati. Ea præcipua Pulchritudinis portio, quam pictura representare non potest: Imo nec effigies ipsa viva, primo aspectu. Non reperitur Pulchritudo aliqua excellens, cui non insit aliquid minus conforme in compagine. Haud facile quis dixerit, utrum *Apelles*, aut *Albervus Duvanus* nugator major fuerit: quorum alter hominem secundum proportionem Geometricas effingere voluit; alter, ex compluribus faciebus, optimas quasque partes desumendo, unam fatagebat depingere excellentem. Tales (credo) effigies vix ulli placebunt, præterquam Pictori ipsi. Non quin existimem, elegantiorē faciem depingi à Pictore posse, quam unquam in vivis fuit: sed hoc ei contingere oportet ex felicitate quadam, & casu, (veluti *Musici* sui cantus) non autem ex regulis artis. Videre est facies nonnullas, quarum partes singula examini si subjiciantur, vix unam reperies quam separatim probes; quæ tamen in consortio satis placent. Quod si verum sit, Pulchritudinem præcipuam sitam esse in motu decore; mirum sane non est, si præcocior ætate aliquando videantur junioribus amabiliores: Secundum illud *Euripidis*: *Pulchrum autumnius pulcher*. Etenim fieri non potest, ut Juvenis per omnia decus tueatur, nisi forte Juventutem ipsam ad supplementum decoris assumas. Pulchritudo, est instar fructus horarii, qui facile corrumpitur; nec diu durat: atque sæpe Juventutem inducit dissolutam, senectutem autem sero prænitentem: ac tamen si bene collocetur, virtutes splendens facit, vitia erubescere.

XLII.

DE DEFORMITATE.

Deformes Naturam fere ulciscuntur: Sicut enim natura minus illis propitia fuit, ita & illi Natura vicissim adversi: cum sine plerique ipsorum (ut loquitur *Scriptura*) sine affectione naturali. Est proculdubio consensus inter animam & corpus: atque Natura, ubi peccat in uno, periclitatur in altero. Sed quia in fabrica animæ conceditur homini electio, in fabrica corporis imponitur necessitas: alia inclinationis naturalis obscurantur nonnunquam à Sole virtutis & disciplina. Consentaneum itaque fuerit, de *Deformitate* dicere: non ut signo, quod quandoque fallit: sed ut causa, quæ perraro effectu destituitur. Quicumque in persona sua aliquid habet, quod contemptum inducit, perpetuum habet in se stimulum, quo à contemptu se vindicet: Itaque *Deformes* semper audacissimi: in principio, veluti in defensione sua, utpote qui contemptui exponuntur: sed processu temporis, ex habitu acquisito. Iterum *Deformitas* indolentiam acuit: ejus generis indolentiam, ut aliorum defectus & infirmitates sedulo rimentur, unde habeant quod rependant. Præterea, in potentioribus, suspiciones & zelotypiam, versus eos, extinguit: veluti homines quos tuto dispicere liceat: competitorum autem & amulos consopit: utpote nihil suspicantes de promotione eorum ad honores, donec ipsos in possessione hono-